

Kommentarer til EU kommissionens forslag til Lovgivning om planteformeringsmateriale

Økologisk Landsforening har gennemgået udkastet til forordning om produktion og markedsføring af planteformeringsmateriale.

Økologisk Landsforening er overvejende positiv overfor udkastet og mener, at det er vigtigt, at Danmark arbejder for, at forslaget vedtages med visse justeringer. Foreningen har dog ikke taget stilling til forslaget i forhold til planteformeringsmateriale til skovbrug.

Det er foreningens opfattelse, at der er tale om et anvendeligt kompromisforslag, der søger at bevare den eksisterende lovgivning samtidigt med, at der gives adgang til at markedsføre bevaringsmateriale, materiale til nichemarkeder og heterogent planteformeringsmateriale.

Helt principielt mener foreningen, at det skal være op til landmændene at afgøre hvor stor garanti, de ønsker for den såsæd, som de køber. Forslaget, som det er fremlagt, er et skridt i den retning.

Opsummeret har Økologisk Landsforening følgende højt prioriterede ønsker til ændring af det fremsendte udkast:

- Lav henvisninger til den internationale plantetraktat
- Tydeliggør at private personer herunder personer med aktiviteter indenfor planteformeringsmateriale under et momspligtigt omfang ikke er omfattet af lovgivningen
- Tydeliggør at genbankers aktiviteter ikke er omfattet af lovgivningen
- Stil krav om at sortsbeskrivelserne skal indeholde oplysninger om anvendt forædlingsteknik
- Giv adgang til at frøblandinger kan bestå af en blanding af certificeret såsæd og standardmateriale uden begrænsning for så vidt angår regionstilknytning
- Ændre begrænsningen på 10 ansatte i forbindelse med nichemarkedsvirksomheder, så det hedder 10 årsværk og ikke 10 ansatte.

- Anlæg en afbalanceret tilgang til 3. lande, således at krav om, at de skal opfylde EU's lovgivning for planteforneringsmateriale ikke skubber til en centralisering af frøsektoren i 3. landene.

I det efterfølgende uddybes foreningens prioriteringer.

Heterogent plantemateriale, nichemarkedmateriale, ORD - sorter

Det har haft stor værdi for både konventionelle og økologiske landmænd, at der er udviklet et standardiseret og kvalitetssikret certificeringssystem, men det skal stå den enkelte landmand frit for, om vedkommende ønsker denne såsæd, eller om vedkommende har andre præferencer, f.eks. fordi der er alternative kvaliteter, der vægtes højere, end de der er blevet prioriteret med det nuværende system.

Lovgivningen må derfor ikke udgøre en barriere for at få materiale til nichemarkeder, heterogent planteforneringsmateriale og ORD sorter på markedet og udvikle på disse planteforneringsmaterialer under forudsætning af, at landmændene, der køber planteforneringsmaterialet, er fuldt oplyst om sikkerheden for den kvalitet plantemateriale, de køber. Lovgivningen må heller ikke spænde ben for den aktivitet, der foregår med vedligeholdelse og udvikling af plantemateriale i genbanker og diverse netværk eller direkte mellem landmænd.

Det er derfor væsentligt for foreningen, at de tre undtagelser fra de grundlæggende krav til certificeringssystemet omfattende henholdsvis heterogent planteforneringsmateriale, materiale til nichemarkeder og bevaringssorter (ORD - sorter) gennemføres i overensstemmelse med det fremlagte forslag.

Det skal have høj prioritet at få fastlagt kravene for heterogent plantemateriale hurtigst muligt via delegerede retsakter, og at de delegerede retsakter afspejler, det der udtrykkes i betragtning 17 i det fremlagte udkast. Der skal være en bred definition af heterogent materiale således, at kategorien både kan rumme kryds- og selvbestøvende populationer såvel som krydsningspopulationer.

Med henblik på at undgå misbrug af kategorien heterogent materiale til at få hurtigere og billigere markedsadgang bør nyhedsbeskyttet, patenteret eller genmodificeret materiale ikke kunne omfattes af denne kategori.

Derudover kan der på visse områder være behov for en detaljstyring via de delegerede retsakter, så åbningerne for heterogent planteforneringsmateriale, materiale til nichemarkeder og ORD -sorter ikke får utilsigtede konsekvenser.

Således bør udformningen af de specifikke regler for heterogent plantemateriale sikre, at heterogene "sorter" kan holdes klart afgrænset fra de eksisterende homogene sorter, og der er en særlig problemstilling med græs- og kløverfrø, som i forvejen tillader en vis heterogenitet, som indebærer, at

græs- og kløverfrø ikke kan håndteres i kategorien heterogent planteforneringsmateriale.

Der kan endvidere være behov for at sikre sporbarheden af nichemarkedsafgrøder og heterogent materiale, således at sortsejrerrettighederne respekteres. I relation til det spørgsmål, så vil Økologisk Landsforening opfordre til, at EU kommissionen udnytter den sporbarhed, der er i det økologiske system via økologikontrollen og derigennem give de økologiske producenter nogle muligheder.

Den internationale plantetraktat

Økologisk Landsforening mener, at det er en mangel, at forslaget ikke indeholder henvisninger til den internationale Plantetraktat, "International Treaty on Plant Genetic Resources" *ITPGRFA*, som EU har tilsluttet sig.

Det forekommer endvidere at være en uoverensstemmelse mellem forpligtelserne som følge af traktaten og undtagelserne og den afgræsning af lovgivningen, som er indeholdt i artikel 2 litra c.

EU og dets medlemslande er via den internationale plantetraktat forpligtet på, at sørge for, at genbanker vederlagsfrit kan udlevere materiale til alle interesserede, inkl. landmænd og gartnere. Og landmændene har jf. plantetraktaten ret til at bevare, anvende, udveksle og sælge udsæd af egen avl eller formeringsmateriale. Det vil sige, det kan ikke være en forudsætning for, at reglerne i denne lovgivning for planteforneringsmateriale ikke finder anvendelse på genbanker og de omtalte netværk m.m. i litra c, at plantematerialet kun skal anvendes *indenfor* disse kredse.

Genbanker må generelt være friholdt regelsættet, og aktører, der ikke falder ind under lovgivningens definition på professionelle operatører, må også falde uden for lovgivningen, uanset, at de giver planteforneringsmateriale til landmænd og gartnere, der *ikke* er en del af netværket.

Professionelle aktører

Udover adgangen til at få heterogent materiale, nichemarkedmateriale og ORD sorter på markedet, så har det stor prioritet for foreningen at sikre sig, at det kun er professionelle aktører, der omfattes af lovgivningen.

Det er på baggrund af afsnit 3.2 i de indledende kommentarer også med den forståelse, at foreningen har læst og kommenteret forslaget.

Definitionen på professionelle operatører lyder jf. artikel 3 pkt. 6, at de arbejder med planteforneringsmateriale som deres erhverv. Aktører, der ikke har en aktivitet indenfor planteforneringsmateriale, som mindst er momspligtigt kan efter foreningens opfattelse ikke betragtes som arbejdende med planteforneringsmateriale som deres erhverv. Denne forståelse bør imidlertid tydeliggøres i lovgivningen og indarbejdes i artikel 2.

Oplysning om anvendt forædlingsteknik

Økologisk Landsforening ser meget gerne, at udarbejdelsen af denne EU lovgivning bliver brugt som anledning til at stille krav om, at sortsbeskrivelserne redegør for hvilken forædlingsmetoder, der er anvendt til at frembringe en sort. I planteforædlingen bruges metoder som grupper af forædlere, landmænd og forbrugere tager afstand fra. En tydelig mærkning er forudsætning for at brugerne kan træffe til- og fravalg i forhold til de anvendte teknikker.

Adgang til at blande certificeret materiale med standardmateriale

Foreningen mener, det er væsentligt for landmændene, at det er muligt at kunne købe færdigblandet udsæd bestående af såvel certificeret udsæd samt planteforædlingsmateriale fra heterogent plantemateriale, nichesorter eller ORD sorter. Det skal blot fremgå af etiketten, herunder hvor stor en del plantematerialet indgår med. Det er en fordel for at få mere artsrige blandinger ud på markedet og anvende de eventuelle fordele, der er dokumenteret ved f.eks. at iblande diverse urter i græsblandinger. Det er desværre ikke tilladt i dag, og indførslen af denne lovgivning bør derfor, som der også er givet udtryk for i betragtning 24 anvendes til at rette op på dette forhold. Det skal dog bemærkes, at betragtning 24 tilsyneladende kun sigter på blandinger med materiale tilhørende en region. Det er foreningens opfattelse, at muligheden skal gøres helt generel.

Små virksomheder og nichemarkedmateriale

For så vidt angår de små virksomheder, så finder Økologisk Landsforening det meget positivt, at EU kommissionen tilkendegiver, at den har til mål at fjerne de administrative byrder for de små virksomheder, da det er foreningens opfattelse, at det er værdifuldt at sikre deres eksistensmuligheder på markedet.

Afgrænsningen af hvilke virksomheder der kan komme ind under denne kategori bør dog ikke indeholde krav om, at virksomheden maksimalt må beskæftige 10 personer. Afgrænsningen må i stedet lægge sig op ad antal årsværk.

I princippet burde kravene til markedsføring af nichemarkedmateriale ikke afhænge af virksomhedens størrelse, da det er uvedkommende for sortens kommercielle potentiale og herunder sortens evne til at dække omkostninger til afprøvning og registrering. Det havde været mere korrekt, hvis lempelserne knyttede sig til sortens kommercielle størrelse og omfattede alle aktører, der er reguleret af forordningen, og at de bortfaldt, hvis sorten voksede og fik et kommercielt potentiale, så udgifterne til afprøvning mv. var proportionale med planteforædlingsmaterialets størrelse.

Økologisk Landsforening har dog noteret sig, at EU kommissionen mener, at det også er for at forebygge snyd, at de vil forbeholde nichemarkedmateriale til de små virksomheder. Så eftersom, det nok er sandsynligt, at der er størst interesse for

nichemarkederne i de små virksomheder, så kan foreningen acceptere denne løsning for nuværende.

Det skal nævnes, at Økologisk Landsforening antager, at en stor virksomhed vil kunne markedsføre plantemateriale godkendt til nichemarked som ORD-sort eller som heterogent plantemateriale, hvis materialet lever op til kravene indenfor disse kategorier. Det fremgår dog ikke tydeligt af forslaget, hvorfor foreningen bemærker dette med henblik på at sikre sig, at det vil være muligt.

Krav til import fra 3. lande

Endelig vil foreningen vil gerne stille spørgsmålstejn ved, om det er nødvendigt at stille krav om, at importeret planteforneringsmateriale kun kan tillades fra lande, der har tilsvarende regler, som gælder indenfor EU. Det vil presse mange U-lande til at indføre en lovgivning, som sammenholdt med forholdene i disse lande i dag, begrænser *in situ* bevarelse af plantegenetiske ressourcer. Ifølge opgørelser fra bl.a. ETCgroup og EuroAfrica kommer omkring 70% af verdens fødevareforsyning fortsat fra lokale netværk af selvforsyningslandbrug og private haver. Kravet om, at lande, der sælger frø til Europa, skal have en lovgivning svarende til det europæiske, vil forcere en industrialisering og centralisering af frøsektoren globalt, hvilket vil have negative konsekvenser for bevarelsen af den genetiske mangfoldighed. Denne problemstilling vil foreningen opfordre til som minimum håndteres i forbindelse med ækvivalensvurderingerne af lovgivning i 3. lande, idet målet skal være at finde en praksis, så den biologiske mangfoldighed understøttes.

Detailkommentarer

Til betragtningerne

Der skal laves en henvisning til en internationale plantetraktat, idet der skal henvises til, at den er tiltrådt af EU og blandt andet forpligter EU og dets medlemslande på bestemmelser vedrørende bevaring af plantegenetiske ressourcer, som blandt andet har relevans for reguleringen af genbanker og landmænds og gartneres adgang til at bevare, anvende, udveksle og sælge udsæd og planteforneringsmateriale af egen avl.

Til artikel 2 vedr. afgrænsning af lovgivningen, Litra (c)

Foreningen mener, at det skal slettes, at undtagelsen i litra c kun gælder for planteforneringsmateriale der *udelukkende er bestemt til / "intended solely for" .....* Sætningen skal starte med "maintained by"

EU har tiltrådt ITPGRFA, og dermed forpligtet til at have genbanker, som står for bevaringen af plantegenetiske ressourcer, og som i henhold til traktaten er forpligtet til at udlevere materiale herfra til eventuelle brugere "..... når formålet hermed er **bevaring og anvendelse** med henblik på forskning, **avl** og fødevare- og landbrugsuddannelse....." (Artikel 12.3).

Endvidere er de kontraherende parter forpligtet på at "*..træffe de retlige og andre egnede foranstaltninger, der er nødvendige for at give de øvrige kontraherende parter denne lettere adgang...*" Artikel 12.2.

Ved at begrænse genbankernes virke til frit at kunne distribuere frø til brugere "intended solely for ... gene banks" bryder forordningen med med EU's forpligtelser i forhold til ITPGRFA.

Det skal også bemærkes, at traktatens artikel 9.3 om landbrugernes rettigheder, siger at "intet i denne artikel må fortolkes som en begrænsning af de rettigheder, landbrugerne eventuelt har til alt efter omstændighederne at bevare, anvende, udveksle og sælge udsæd af egen avl eller formeringsmateriale, jf. dog den nationale lovgivning. Økologisk Landsforening fremhæver dette, idet det betyder, at landmænd skal kunne lave egen udsæd og udveksle egen udsæd direkte med hinanden, idet de dog, når der er tale om registrerede sorter, skal betale royalties i overensstemmelse med de aftaler, der er indgået med sortsejerne.

Det skal derudover bemærkes, at foreningen har opfattet de indledende forklaringer fra Kommissionen jf. afsnit 3.2 i sådan, at private personer ikke er omfattet af lovgivningen. Det er kun professionelle operatører, der omfattes af lovgivningen, hvor professionelle operatører er defineret som personer, der arbejder med planteformeringsmateriale som profession.

I forlængelse af dette er det foreningens opfattelse, at personer, der udveksler frø som led i deres hobby er undtaget. Herunder også folk, der evt. sælger frø på diverse markeder eller via private hjemmesider er undtaget så længe, det blot holder sig under det momspligtige omfang, da disse ikke kan siges at være operationelle operatører på området med planteformeringsmateriale, som de er defineret i artikel 3.

For at undgå misforståelser, så kunne det foreslås, at det tilføjes i artikel 2, at regelsættet ikke omfatter personer, der håndterer planteformeringsmateriale i et omfang, så aktiviteten ikke er momspligtig.

Til artikel 13, pkt. 2

Foreningen antager, at ORD materiale også er undtaget fra artikel 13, pkt. 1 litra (b) ligesom nichemateriale og heterogent planteformeringsmateriale.

Til artikel 14, pkt. 3

Med henblik på at undgå misbrug af kategorien heterogent materiale til at få hurtigere og billigere markedsadgang bør nyhedsbeskyttet, patenteret eller genmodificeret materiale ikke kunne omfattes af denne kategori.

Ligeledes bør græs- og kløverfrø ikke kunne sættes på markedet via kategorien for heterogent plantemateriale. Dette bør dog eventuelt håndteres via de efterfølgende delegerede retsakter.

Til artikel 21

Foreningen mener, at det skal indarbejdes, at sortsbeskrivelserne indeholder oplysninger om den anvendte forædlingsteknik. Det er vigtigt, at landmændene har mulighed for at fravælge materiale, hvor der er anvendt forædlingsmetoder, som de ikke ønsker. Gennemsigtighed er sammen med forsigtighedsprincippet en hjørnesteen i europæisk fødevarerpolitik. I økologien er der overvejelser angående behovet for at fastsætte krav til hvilke forædlingsteknikker, der er tilladt. Og de biodynamiske producenter har vedtaget, at de ikke må anvende CMS hybrider.

Til kapitel IV

Økologisk Landsforening lægger vægt på, at det bliver muligt at blande plantemateriale fra de forskellige kvaliteter. I Danmark har vi f.eks. oplevet en interesse i at blande ikke certificeret lancetvejbred i certificeret græsfrø, fordi Danmarks Jordbrugsforskning har dokumenteret at iblanding af lancetvejbred har en væsentlig betydning for forsyningen med vitaminer og mineraler. Det har store fordele, at det gøres inden opsækning, idet det giver en mere ensartet iblanding. Økologisk Landsforening beder derfor om, at det sikres, at lovgivningen tillader dette, og at der ikke stilles krav om tilknyt til en region, som der nu er lagt op til via betragtning 24. Der skal være en generel adgang. Blandingsforholdet og indholdet skal naturligvis oplyses til køberen.

Til artikel 34

Det fremgår allerede i artikel 2(a) at test og forsøg er udelukket af forordningen. Det giver derfor anledning til uklarhed, at undtagelsen til test og videnskabelige forsøg gentages i artikel 34.

Til artikel 36 punkt 1 litra (a)

Økologisk Landsforening mener, at det må være en fejl, at teksten i litra (a) også henviser til "*persons other than professional operators*". Forslaget til lovgivning omfatter kun professionelle operatører, så hvordan kan de her skrive, at det også omfatter personer andre end professionelle operatører?

Foreningen antager, at der må være tale om operatører jf. definitionen i artikel 3, der har en momspligtig aktivitet op til maks. 2 mio. euro. Formuleringen bør dog ændres, så der ikke opstår tvivl om, hvem der er omfattet.

Til artikel 36

Foreningen er glad for, at der ikke står noget i artikel 36 om, at nichesorter skal have lokal tilknytning. Foreningen forventer derfor, at det ikke skal tillægges betydning, at det fremgår af de indledende kommentarer, at nichesorter er særligt tilpasset lokale forhold.

For så vidt angår størrelsen på virksomheder, der omfattes af undtagelsen, så bør det ændres, så det hedder 10 årsværk og ikke 10 ansatte. Det er kun værdifuldt, hvis virksomheden giver grundlag til mange ansatte og bestemmelsen skal ikke gøre det mindre attraktivt at have deltidsansatte, derfor er det hensigtsmæssigt at udtrykke det i årsværk, hvis der skal anvendes en begrænsning på antal ansatte.

Til artikel 43

Økologisk Landsforening mener, det bør overvejes, om det er nødvendigt at kræve, at eksportører til EU overholder EU's lovgivning. Det bør i denne overvejelse tages i betragtning, at det kan få den konsekvens, at det vil forcere en centralisering af frøsektoren uden for EU, som vil reducere den biologiske mangfoldighed med mere. Problemet kan muligvis håndteres via bestemmelserne vedrørende ækvivalensvurderinger omtalt i artikel 44.

Til artikel 57 punkt 1 litra (b)

Foreningen savner en forklaring på, at sorten ikke må have været på markedet de sidste fem år for at kunne blive registreret som ORD sort. Det fremgår af pkt. 2 litra (c) at sorten ikke må være beskyttet af en sortsejerrettighed. Det forekommer derfor unødvendigt at stille krav om, at sorten har været af markedet i mindst 5 år.

Hvis bestemmelsen fastholdes, som den er fremlagt, indebærer det en risiko for, at landmændene først opdager, at en sort er taget af sortslisten, når de skal købe årets udsæd. Hvis det sker, så tvinges de til at vente 5 år, før de igen kan købe sorten, det forekommer u hensigtsmæssigt. Der er jf. artikel 84 pkt. 4 givet adgang til, at den kompetente myndighed kan forny registreringen af en sort, men den kompetente myndighed er, så vidt foreningen kan læse forslaget, også pålagt at afvente 5 år.

Kravet om at en sort skal registreres i oprindelsesregionen kan også give problemer. Det kan i mange tilfælde være svært at afgøre hvor oprindelsesregionen er, i andre tilfælde kan det måske lade sig gøre, men sorten kan være forsvundet i oprindelsesregionen og være bevaret et andet sted.

Til artikel 82

Foreningen ser ikke noget behov for at fastsætte en øvre grænse på længden af registreringsperioden. Hvis en sort har været på markedet i 30 år må den have demonstreret sin værdi

Til artikel 86 pkt. 4 og pkt. 7.

Foreningen kan læse ud af forslaget, at undtagelsen med ORD sorter er hæftet op på forpligtelserne til at sikre biodiversitet og forebygge genetisk erosion. Foreningen ser dog ikke nogen grund til, at vedligeholdelsesarbejdet jf. pkt. 4 kun kan foregå i den region, hvor sorten oprindeligt har været dyrket. Klimaforandringer betyder, at det kan være relevant at udnytte oprindelige sorter fra andre regioner. Det burde være tilstrækkeligt, at de ansvarlige myndigheder bistår hinanden med kontrollen af vedligeholdelsesarbejdet, som det er påkrævet i pkt. 7.

Med venlig hilsen

Sybille Kyed